

peilillä

peilaten

Terveisiä kettutarhasta I

Turussa opetetaan äidinkielen opetustiedettä, Tampereen yliopistossa muuttui kunnallispolitiikka kunnallistieteeksi, kun professori siirtyi tieteestä politiikkaan. Helsingin yliopiston pieni konsistori keskustelelee hotelitieteen perustamisesta.

Mutta tiedotusoppi se on oppi aina vaan.

Toimiupseerit haluavat kaikki päästä luutnanteiksi, jolloin upseerit haluavat päästä vähintään majureiksi. Yliopistojen rehtorit haluavat nuorempia tohtoreita, kun kansainvälisesti on noloa esittäytyä lisensoitiksi.

Tiedotustutkimus ei olisi entisensä, jollei se tätäkin ongelmaa ratkaisisi. Nimitettäköön kaikki militaarit kenraaleiksi seuraavassa järjestyksessä: vähäapulaissalikenraali, apulaissenraali, apulaissenraali, kenraali, ylikenraali, esilylikenraali, yleisesilylikenraali, ylikäikenraali, korpraali.

Vastaavasti jaettakoon akateemiset oppiarvot uudelleen. Leikkikoulun käyneet nimitetään ylioppilaiksi, peruskoulun käyneet maistereiksi, lukion suorittaneet lisensoiteiksi ja yliopistoon päässeet tohtoreiksi. Siitä eteenpäin voitaisiin ottaa käyttöön seuraavat arvonimet: touhutohtori (Master of the Universe), tarmotohtori (Grand Master of the Universe) ja Ukko (God). Kelpaisi sitä taas seminaareissa esiintyä!

Mutta tiedotusoppi se on oppi aina vaan ja sellaisena pysyy.

Kerrotaan siihen syynkin:

Terveisiä kettutarhasta II

Tiedotusopissa on täytelty virkoja Tampereella ja Jyvä-

kylässä. Jyväskylässä valittiin assistentiksi hakija, jolla ei ollut tiedotusopin arvosanaa eikä yhtään julkaisua alalta.

Mutta vielä lystimpää oli Tampereen apulaisprofessorin ja Jyväskylän professorin tieteellisen pätevyyden arviointi. Sama henkilö todettiin yksimielisesti epäpäteväksi Tampereelle ja yhtä yksimielisesti päteväksi – vieläpä ainoaksi sellaiseksi – Jyväskylään.

Joskus – sitten kun on lakannut itkemästä – voi olla tyytyväinen siihen, että tiedotusoppi ei ole tiede.

Tieteen maineen nimissä.

Sota on rauhaa

"Tosiasia on, että kannattava lehti pystyy parhaiten toteuttamaan **sananvapautta**..."

"Sanomalehtien ja samalla **sananvapauden** ongelma on monessakin mielessä taloudellinen".

"**Sananvapauden** kannalta peikko ei suinkaan piile keskittymisessä sinänsä."

"**Sananvapautta** Helsingissä sen paremmin kuin muuallakaan maassa tehty omistuksen muutos ei vähennä".

"**Sananvapauden** uhkana ei yleensä ole omistuksellisesti hajautettu yritys".

"...korostavat yhdistämisen tavoitteena olevan vahvistaa sanomalehdistön moniarvoisuutta, ylläpitää laajaa **sananvapautta** sekä turvata lehtien välinen vapaa kilpailu..."

"...kaupalla turvataan **sananvapaus** ja taataan voimavarat, joilla lehtiä voidaan edelleen kehittää."

"...sanankäyttö ja **sananvapaus** säilyvät"

"...**sananvapaus** edellyttää useita vahvoja viestintäyhtiöitä".

Kukas se näin on sananvapauden asialla? **Aamulehti** 24. elokuuta kertoessaan **Uuden Suomen** ostosta.

Apuraha- tiedettä

Iloista apurahan antajaa tutkija rakastaa. Ja mitä vähemmän on jälkepäin tarvis selvittää rahan käyttöä, sen parempi.

Jos olette edelläsanotusta yhtä mieltä, alkää hakeko rahaa Tampereen Kauppakamarin Kauppaneuvos Fr. Björkqvistin Stipendirahastosta. Rahaston säännöissä on nimittäin seuraava kohta: "Stipendejä ei rahastosta anneta kunnallisella, valtiollisella tai osuustoiminnallisella alalla toimiville. Jos stipendin saanut henkilö viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jolloin hänelle stipendi myönnettiin, siirtyy valtion, kunnan tai osuuskunnan palvelukseen, on hänen suoritettava stipendi takaisin".

Pittoa ja luistoa

Mukava huomata, että helsinkiläistutkijoissakin elää vielä maahenkinen retoriikka. **Sanomalehtimies-Journalisten** (2.5.-88) siteeraa Ilkka Heiskasta seuraavasti: "Vaatimukset eettisemmästä ja sosiaalisemmasta suunnasta... vain rajoittaisivat työn motivaatiota ja tehokkuutta. 'Moraalinen agnostisismi on nykyaikaisen yhteiskunnan käyttövoima'".

Heiskanen kiteyttää ajattelun seuraavasti: "Suksien maailmassa on pakko ulvoa susien mukana".

Kaukosäätimiä kypälävälle

Lemmikkieläimien viestintäkasvatukselle alkaa olla tilausta. **Aamulehden** lemmikkipalstalla (20.2.88) 6-vuotiaan suursnautserin omistaja oli huolissaan lemmikkinsä TV-kiinnostuksesta: "TV:n ollessa kiinni koiramme on levoton ja odottaa koko ajan, että se aukaistaan. Ulkoa tullessa sen täytyy heti juosta katsomaan, onko TV auki. Sitten se vahtii minua, koska avaan sen ja sitten tölötys alkaa. Koiramme menee ihan telkkarin eteen ja seuraa hyvin tarkkaavaisesti ohjelmaa. Jos joku eläin juoksee kuvaruudun laidasta toiseen, se seuraa sitä katseellaan ja käy ehkä haistamassa. Yleensä se kuitenkin **makaa kuono melkein kiinni TV:ssä ja kuulaa niin että lattia lainehtii ja samalla se läähättää**" (vahvennus – TT).

Lehden eläinlääkäri vastasi, ettei tarvitse olla huolissaan tv-katselun vaikutuksesta koiran terveyteen: "Osa ohjelmista on tietysti sellaisia, että fikselle koiralle olisi mielekkäämpää järjestää niiden ajaksi jotain muuta tekemistä. En usko, että koiranne on tärähtänyt, vaan pikemminkin kiinnostus televisioon ilmaisee **normaalia suurempaa älykkyyttä**. Ei ole ehkä kuitenkaan hyvä, että koira makaa aivan nenä kiinni ruudussa. Jos se vielä oppisi käyttämään **kaukosäädintä, sen voisi opettaa katsomaan TV:tä kauempaa** (vahvennus – TT).

Myös TT-lehti pyysi animaaliviestinnän asiantuntijalta vastauksen: "Antakaa koiralle enemmän kirjallisen viestinnän virikkeitä. Kirjoittakaa romaani ja omistakaa se hänelle! Esimerkiksi **Tiedotusopin** (1975) kirjoittaja K.N. halusi omistaa kirjansa 'koiralleni Yrjölle, karkeakarvaiselle mäyräkoiraolennotelle, joka on läheltä seurannut alan tieteenharjoitusta, mutta joka tosin ei ole koskaan täysin tavoittanut yhteiskunnallisten 'tajuunaprosessin' astetta." Koska Yrjö eli 9-vuotiaaksi eikä päässyt tuon pitemmälle, Teillä on vielä aikaa saada älykäs snautserinne jalojen kulttuuridiskurssien piiriin."

Hyvin ei mene pavuillakaan

Toimittajien käsissä vähän kuluva **Tee- eli Terveen Elämän Edistäjä** -lehti (8/88) sivuaa Altti Airon kirjaesittelyssä samaa aihetta. Biologi John N. Ott on tutkinut TV:n vaikutusta ihmisiin, eläimiin ja kasveihin (Health and Light, Simon & Schuster, N.Y.). Ott kasvatti papuja auki olleen TV:n edessä. Niistä tuli epänormaaleja, mm. lehdet kasvoivat 3-4 kertaa suuremmiksi kuin papujen, jotka olivat ulkona auringossa.

Kun rotille annettiin inhimillinen annos TV-katselua päivittäin, ne tulivat täysin välinpitämättömiksi ulkomaailmalle, tylsistyivät ja saivat 30 vuorokauden kuluessa aivovaurioita. Uusintakokeiden tulos oli sama.

Ottin tutkimassa amerikkalaisessa tukikohdassa 30 lasta katseli TV:tä 3-6 tuntia päivässä. Lapset olivat väsyneitä ja hermostuneita, kärsivät päänsärystä ja unettomuudesta. Lääkärit kielsivät katselemisen kokonaan, jolloin oireet hävisivät 2-3 viikossa. Niillä, jotka vähensivät TV:n katselun kahteen tuntiin päivässä, oireet hävisivät vasta viiden kuuden tunnin kuluessa.

Ott varoittaa TV:n lähettämästä näkymättömästä sähkömagneettisesta säteilystä. Valo on hänen mukaansa ravintoa kuten ruoka ja vesi. Näkymätön säteily on keinotekoista ja rasittaa hermostoaamme. Kaikki säteily vaikuttaa vuosien mittaan kehoon, olkoon se sitten röntgensäteilyä, TV:n heijastamaa valoa tms.

Mitatakaapa – peilillä peilaten – korvalehtenne nyt Soul-urakan jälkeen ja verratkaa passikuvaanne! Onko anopinkieli turvonnut? Joko kahvipensaanne pavut voi jauhaa?

Haataja, Haataja, Haataja, Haataja

Onneksi on kuluvan syksyn aikana ollut muutama toimittaja, joka ei ole Virossa. He ovat voineet haastatella Lauri Haatajaa.

Haastattelujen kolmanteen aaltoon, siihen, missä kysettiin Haatajalta reaktioita muiden reaktioihin, liittyy **Etelä-Suomen Sanomien** juttu lokakuun 17. päivältä. Siinä kerrotaan Haatajan sanoneen mm. seuraavasti:

"Haataja vastaa kritiikkiin sanomalla, että keskustelussa on haluttu hyvin paljon yksinkertaistaa asioita. Hän ihmettelee, että tutkimukseen on lähdetty ottamaan poliittista kantaa jo ennen sen ilmestymistä. Samoin hän ihmettelee uutismetsästystä, joka tutkimukseen on kohdistunut."

"Haatajan mukaan käytännön seikat ovat vaikuttaneet siihen, että vuoden 1948 tilannetta on käsitelty melko yleisesti. Hän olisi voinut kertoa enemmänkin kuin

on kirjassaan sanonut."

"Hyvin monet asianosaiset tietävät, että tutkija tietää enemmän, mitä kirjassa on suoraan sanottu", kertoo Haataja."

Annetaan "yksinkertaistuksien" ja "uutismetsästyksen" olla; asia kävi selväksi, kun kovat rahat ennakkohaatajista pulittanut Helsingin Sanomat syytti petyneenä pääkirjoituksessaan Haatajaa strip teasesta, jossa ei lopulta ollut näytettävää. Olisiko kyse kauppapetoksesta?

Mutta tuo loppu. Neuvoksi väittelijöille: "Arvoisa vastaväittäjä, arvoisa yleisö. Vastaisin kritiikkiin seuraavas-

ti: Tiedän kyllä asiasta paljon enemmän kuin tähän kirjaani olen laittanut".

Kovaa tiedettä

Kiintoisimpia ja vähiten tutkittua viestinnän välineitä ovat kopiokoneeseen unohtuneet paperit. Seuraava katkelma on muistiinpanoja luennolta Kysyntä ja siihen vaikuttavat tekijät. Tiedotustutkimuksen silmiin se osui Tampereen yliopiston aulan kopiokoneelta:

a) Tarpeiden rakenne
→ hyödyn mittaus ja miellisyysjärjestys

hyödykkeet

Maito (M)

Piimä (P)

saa vain joko kovan maitoa tai vain laimaa piimää, mutta molempia

Valinnat

M \succ P
P \succ M
M \approx P

Maito ennen piimää

Piimä ennen maitoa

Maito ja piimä "sauranarvoisia" eli kuluttaja indifferentti M ja P välillä

→ maito tyydyttää tarpeita enemmän kuin piimä

→ piimä tyydyttää enemmän kuin maito

→ sekä maito että piimä tyydyttävät kuluttajan tarvetta paljon

merkittään: $H(M)$ = maitolanillisen hyöty
 $H(P)$ = piimälanillisen hyöty

a) jos M \succ P $\Rightarrow H(M) > H(P)$
b) M \prec P $\Rightarrow H(M) < H(P)$
c) M \approx P $\Rightarrow H(M) = H(P)$